

5773

Torah from Around the World

אם אין קמת אין תורה ואם אין תורה אין קמת
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 29 juni 2013 /21 tammoez 5773
Sidra Pinchas, Bemidbar [Numeri] 25:10-30:1
Tanach blz. 321-332
Haftara: Jehosjoea 22:7-34
Tanach blz. 476-479

Commentaar: rabbijn Fred Morgan, Senior Rabbi, Temple Beth Israel, Melbourne, Australië.

Vertaler: Rachel Reedijk

[Het Engelse origineel](#)

Het moeizame streven naar vrede en gerechtigheid

Sidra Pinchas opent met een van de meest confronterende verhalen in de Tora. In feite begint de vertelling al eerder, in Balak, de sidra van vorige week. De Israëlitische mannen worden verleid door de Moavitische (ook wel Midjanitisch genoemde) vrouwen. Ze raken betrokken bij wilde orgieën, een heidense praktijk die volstrekt in strijd is met de mitsvot die Mosjé hen heeft gegeven. Als gevolg daarvan breekt er een ernstige epidemie uit onder het volk.

Pinchas, de zoon van Eleazar, uit de stam van Aharon de Hogepriester, neemt het recht in eigen hand. Hij grijpt een speer en doodt in één klap een man uit de Bné Jisraeel en de Midjanitische vrouw met wie hij seks bedrijft (we krijgen zelfs hun naam te horen: Zimri uit de stam Sjim'on, en Cozbi, dochter van Tsoer uit Midjan. Deze overhaaste, fanatieke actie maakt een eind aan de epidemie maar plaatst Mosjé, die niet snel genoeg optrad om de plaag te kunnen verijdelen, in een lastig parket. Moet hij Pinchas belonen voor zijn interventie, of moet hij hem straffen omdat hij mensen om het leven heeft gebracht?

Pinchas' gewelddadige ingrijpen moet Mosjé hebben herinnerd aan zijn eigen fanatieke actie veertig jaar daarvoor in Egypte. Het verhaal wordt verteld in Sjmot [Exodus] 2:11-12. Wanneer Mosjé zich als jonge prins buiten het paleis van de farao begeeft, bespiedt hij een Egyptische opzichter die een Hebreeuwse slaaf mishandelt. Hij kijkt om zich heen om te zien

of iemand bereid is om op te treden; als hij ziet „dat er geen man is", komt hij tussenbeide, slaat de opzichter tegen de grond en doodt hem. (Het gebruik van het woord 'man' in zinsneden als deze is louter taalkundig en geeft niet aan of het om een man of een vrouw gaat; dit geldt voor de hele uitleg van dit commentaar).

De gewelddadige handelingen van zowel Mosjé als Pinchas geven uitdrukking aan hun ongeremde passie zodra zij worden geconfronteerd met iets dat zij als onrecht beschouwen. Zelf zouden zij hun optreden ongetwijfeld verdedigen. Met het argument dat hun acties noodzakelijk waren om een ondraaglijke situatie recht te zetten, en dat zij pas handelden nadat ze zich er eerst van hadden vergewist „dat er geen man was"; er was op dat moment niemand die de uitdaging aannam. Waarschijnlijk zouden ze Hillel citeren, vastgelegd in Pirké Avot 2:6: „Als er op een plek geen man is, probeer dan zelf een man te zijn."

De Babylonische Talmoed (Sanhedrin 82a) probeert zich voor te stellen dat Pinchas voor de rechtbank moet verschijnen om zich te verdedigen tegen de beschuldiging van doodslag. Er wordt een beeld geschetst van de reactie van het Hof: Pinchas, je kunt wel mooi uitleggen dat wat je hebt gedaan overeenkomstig de halacha is, maar wij volgen deze halacha niet! Met andere woorden, overeenkomstig de letter van de wet beschikt Pinchas over de mogelijkheid om zijn fanatisme te verdedigen, maar Israël, het joodse volk, vindt dit soort gedrag onaanvaardbaar. De auteur van deze Talmoedtekst onderkent dat Pinchas' spontane, gewelddadige handeling een gevaar is voor de samenleving, hoezeer deze ook kan worden verklaard en verdedigd gezien de situatie waarin hij handelde.

Mosjé leerde de grenzen onderkennen die hij had overschreden toen hij overhaast besloot om de gerechtigheid, zoals hij die zag, te verdedigen. Door zijn vlucht uit Egypte, gevolgd door veertig jaar leven als schaapherder in Midjan, had Mosjé tijd te over om zijn gewelddadige gedrag te overdenken: die fractie van een seconde waarin hij excessief tekeer ging tegen de Egyptische opzichter en hem in het zand begroef.

Mosjé weet zijn gewelddadige kant nooit helemaal onder controle te krijgen; op momenten waarop zijn gevoel voor rechtvaardigheid getart wordt, steekt het de kop op, bijvoorbeeld als hij [met een stok, RR] op de rots van Meriba slaat [om water aan te boren, RR]. Gaat het echter om situaties waarbij mensen betrokken zijn, dan houdt hij zichzelf in, zelfs als hij wordt geprovoceerd. Dat is precies wat er aan de hand is met de Moavitische vrouwen. Pinchas ziet dat „er is geen man is", dat Mosjé terughoudend reageert, waarop hij [Pinchas, RR] met een speer in de hand naar voren stapt. Waarschijnlijk kan Mosjé zich op dat moment in Pinchas verplaatsen, maar hij weet dat wat Pinchas doet nu juist een bedreiging vormt voor het fundament van de samenleving die hij probeert te creëren: een maatschappij die gebaseerd is op recht en gerechtigheid.

De oplossing die God voor Mosjé's dilemma aandraagt is meesterlijk. Pinchas wordt niet bestraft. Integendeel, hij verwerft Aharons priestergewaad, en daarmee diens rol als priester en vredestichter. Hij wordt een *rodeef sjalom*, iemand die vrede nastreeft. Het is Pinchas die woorden van vrede moet uitspreken - de priesterzegen - over het volk. Net als Mosjé moet hij leren om zijn gepassioneerde gevoel voor rechtvaardigheid om te zetten in handelingen die model staan voor het soort vreedzame samenleving die hij probeert op te bouwen.

Zoals we weten is het verhaal van Pinchas van alle tijden. Ook wij worstelen vandaag de dag met kwesties als vrede, gerechtigheid en geweld. In Australië wordt gedebatteerd over mensenrechtenthema's, uiteenlopend van het welzijn van vluchtelingen tot de gelijkwaardigheid van man en vrouw in het huwelijk, en al deze onderwerpen roepen sterke emoties op. Mensen gebruiken de grofste bewoordingen als ze het hebben over diegenen die er andere meningen op na houden dan die van henzelf. Ze zouden fysiek uithalen naar hun opponenten als ze zich in eenzelfde ruimte zouden bevinden in plaats van via het internet te communiceren. Een paar dagen geleden waren er daadwerkelijk kloppartijen in het parlement in Canberra. [Dit incident vond plaats in 2012, RR] De twee parlementsleden botsten met elkaar over het immigratiebeleid.

Telkens wanneer we de arena van de sociale gerechtigheid betreden, worden we geconfronteerd met mensenrechten problemen die ons geduld op de proef stellen. Als we rondkijken en zien „dat er geen man is“, voelen we ons geroepen om een Mensj te zijn - om de confrontatie aan te gaan met zaken die onze passie opwekken. Uithalen naar de klaarblijkelijke onderdrukkers is beslist één mogelijkheid.

Is het ook mogelijk om tegelijkertijd gepassioneerd en vreedzaam te zijn? Staat ons een optie ter beschikking om gerechtigheid na te streven met de inzet van vreedzame middelen? Zijn er omstandigheden waarin een gewelddadige respons te rechtvaardigen is? En kunnen wij het ons, zelfs als er goede redenen worden aangevoerd, veroorloven om met geweld op te treden? En is het werkelijk mogelijk om onze woorden met onze daden in overeenstemming te brengen, zodanig dat we, door woorden van vrede te spreken, werkelijk najagers van vrede worden?